

1912. 01. 1. – 05. 14. között a Tartalék Hajórajhoz tartozott. **05. 15-től** a 2. Divízió, Maximilián Njegovan ellentengernagy zászlóshajója volt.

1913. 01. 1-től a 2. Divízió, Richard Ritter von Barry ellentengernagy zászlóshajójaként szolgált. **04. 28. – 05. 28.** között a 2. Divízióval a Cattarói-öbölben állomásozott. **06. 16-án** karbantartás céljából kivonták a szolgálatból.

1914. 08. 1-én szolgálatba állt, mint a 2. Divízió zászlóshajója. **11. 22-én** a hajóra látogatott Karl Franz Josef főherceg.

1915. 05. 24-én részt vett Ancona bombázásában. A ködös-párás időben nem lehetett kivenni az előre betervezett célpontokat, így a régi ütegekre adott le 20 lövést a 24 cm-es, és 86 lövést a 19 cm-es lövegeiből.

1916. 02. 24-én Friedrich főherceg megszemlélte a hajót. Később felszereltek rá egy 7 cm-es léggömbelhárító löveget.

1917-ben a 3. Divízió 2. Osztályának a zászlóshajója lett.

1918-ban a 2. Osztály zászlóshajója volt. **02. 2-án** a matrózlázadás leverésére Cattaróba ment a 3. Divízióval, de összecsapásra nem került sor. **02. 11-én** befutott Polába. **03. 19-én** a 3. Divízió parancsnoksága elhagyta a hajót, a Cirkálóflottillát átnevezték Nehézhajó Divízióknak. **03. 22-től** zászlóshajó volt. **04. 4-én** Polából áthelyezték a Cattarói-öbölbe. **05. 27-én** Otranto felé hajózott. **11. 1-én** a Cattarói-öbölben tartózkodott.

1920-ban Franciaországnak ítélték úgy, hogy hat éven belül le kellett bontania. Októberben a franciák elvontatták a Cattarói-öbölből, de a Toulon felé vezető útján a rossz időjárás miatt Bizerta mellett Sidi Abdalahnál menedéket keresve lehorgonyozták, de ott helyben félig elsüllyedve megfeneklett.

1921-ben a helyszínen szétbontották.

ERZHERZOG FRIEDRICH – Csatahajó (pre-dreadnought)

<u>Gerincfektetés:</u>	<u>Vízrebocsátás:</u>	<u>Szolgalatba állt:</u>
1902. 10. 04.	1905. 04. 30	1907. 07. 31.

Építés helye:	STT, Trieste – San Marco
Építési költség:	26 622 261 K
Testvérhajója:	ERZHERZOG KARL, ERZHERZOG FERDINAND MAX
Vízkeszítők:	10 638,80 t építési 11 747,64 t teljes felszereléssel
Hossz:	118,55 m (pp), / 124,35 (vv), / 126,24 m (lh)
Szélesség:	21,78 m
Merülés:	7,51 m építési 8,147 m teljes felszereléssel
Merülés változás:	1 cm = 19,23 t
Hajtómű:	2 db, álló 4 hengeres, háromszoros expanziójú gőzgép 12 db Yarrow széntüzelésű kazán, üzemi nyomás 21 atm. Kéménymagasság a rostélytól 21 m. Szénfogyasztás 11 t óránként 2 db 3 szárnyú, befelé forgó hajócsavar, 5 m- átmérővel
Üzemanyag készlet:	1843,6 m ³ mely megfelel 1565,8 t szénnek, vagy 1290,4 t brikettnek

Hatótávolság:	4500 tmf, 10 cs sebességgel
Főgép teljesítmény:	18 331 ILE 1906-ban
Sebesség:	20,57 cs 1906-ban
Fegyverzet:	4 db 24 cm/L40 Skoda löveg, két ikercsővű lövegtoronyban a felső fedélzeten 12 db 19 cm/L42 löveg, ebből 4 db lövegtornyokban 8 db kazamatákban 12 db 7 cm/L45 löveg 2 db 7cm/L18 csónaklöveg 4 db 4,7 cm/L44 és 2 db 4,7 cm L/33 Skoda gyorstüzelő löveg 4 db 3,7 cm-es Vickers szórólöveg 4 db 8 mm-es Skoda géppuska 2 db 45 cm-es TCS (oldalanként 1-1) vízvonal alatt, 6 db torpedó 18 db akna C/99-es
Lőszer kiszabat csővenként:	24 cm-esekhez 40 db páncéltörő lövedék, 40 db gyújtólövedék 19 cm-esekhez 30 db páncéltörő lövedék, 80 db gyújtólövedék és 10 db srapelgránát 7 cm-esekhez 400 db gyújtólövedék
Páncélvédettség:	Öv: 210 mm Fedélzet: 75 mm Vezérlőtorony: 220 mm Fő lövegtornyok: 240 mm Válaszfalak: 200-240 mm Kazamata ütegek: 130 - 170 mm
Egyebek:	4 db Tyszak típusú horgony: 6045 kg, 6110 kg, 6125 kg, 1481kg. 2 db Admirális típusú horgony: 770 kg, 358 kg. 1 db gőzbárka, 1 db gőz örcsónak, 1 db nagybárka, 1 db nagycsónak, 1 db mentőkutter, 3 db kutter, 1 db I. oszt. gigg, 1 db II. oszt. gigg, 2 db jollboot, 2 db jolle, 2 db kicsónak. Csónakverseny lo-bogó: "C". Fényszórók: 4 db 90 cm-es, 2 db 60 cm-es és 2 db 35 cm-es a gőzbárkákhoz. 80 cm széles dokkoló gerinc a hajó hosszának 43%-án. Kormánylapát felülete: 24 m ² .
Ismertető jegyek:	Döfőorr. 2 árboc, 3 kémény.
Személyzet:	1907-ben 37 + 714 fő. A Tartalék hajórajban 16 + 389 fő. Felszerelési készenlétben 7 + 188 fő. Az 1-es Tartalékban 3 + 92 fő.

Pályafutása:

1902. 10. 04-én megkezdődött az építése.

1904. 04. 30-án vízrebocsátották, de a testvérhajóival ellentétben hajócsavarok nélkül. A keresztanya Isabella főhercegnő volt férje, Friedrich főherceg kíséretében.

1905. 12. 5-én Triesztből átment Polába.

1906. 01. 26-án befejezték az építési munkálatokat. A már beépített nagy csónakdarukat (a

SANKT GEORG daruhoz hasonlókat) kiszereztek, és kísérletképpen a *Vulkánról* (ex- PRINZ EUGEN) kapott egy leszerelt darut.

1907. 01. 30-án első ízben felszerelték és beosztották a Hajóraj kötelékébe. Az isztriai és a dalmát partok előtt gyakorlatozott. 03. 4-én a Földközi-tenger keleti medencéjében végrehajtandó cirkálásra futott ki Teodóból. 03. 5-8. Kefalónia. 03. 9-11. Paros. 03. 12-15. Számosz. 03. 16-18. Mytilene. 03. 18. – 04. 2. Szmirna. 04. 6-11. Beirut. 04. 12-18. Jaffa. 04. 22-én érintette Sigrít. 04. 22-24. Cavalla. 04. 25-27. Milosz. 04. 28. – 05. 1. Patrasz. 05. 2-án visszaérkezett Teodóba. Ezután az Adrián cirkált.

1908. 01. 1-től a Hajóraj kötelékéhez tartozott. 02. 29-én Teodóból kifutott a Földközi-tenger felé. 03-2-6. Málta. 03. 9-18. Barcelona. 03. 20-24. Gibraltár. 03. 25-28. Tanger. 04. 5-13. Algier. 04. 14-23. Bizerta. 04. 25-29. Korfu. 04. 30-án visszaérkezett Teodóba. Azután az Adrián cirkált. 12. 10-én részt vett a Traste-öbölben lévő Albanese Szirten zátonyra futott HUSZÁR romboló mentési munkálataiban. Az erősödő viharban elveszítette az egyik horgonyát, a taterkélye és a taffedélzet több világítóberendezése összetört. A hajó a Cattarói-öbölben keresett menedéket.

1909-ben a Hajóraj kötelékében szolgált és a dalmát partok előtt hajózott. 08. 1-én kifutott Teodóból. 08. 2-5. Kefalónia. 08. 6-8. Nauplia. 08. 8-11. Phalera. 08. 12-25. Szmirna. 08. 26-27. Számosz. 08. 28-29. Rodosz. 08. 31-én érintette Mersinét. 09. 1. Alexandretta. 09. 2-11. Beirut. 09. 12-20. Alexandretta. 09. 25-én megérkezett Polába. 12. 30-án kivilágították a hajó körvonalait a Csajsun herceg vezette kínai császári Bizottság tiszteletére rendezett ünnepség alkalmából. A nap folyamán a herceg a hajóval kirándulást tett Trieszt, Pola és Fiume között. Ezt követően a Hajórajban szolgált. Egy szénvételezés alkalmából 820 t szenet rakodott be 1 óra 45 perc alatt, azaz óránként 468 tonnát. Ez volt a legjobb teljesítménye.

1910. 02. 26-án kifutott Polából. 03. 1-4. Antivari. 03. 7-8. Marmarizza 03. 10-11. Mersine. 03. 12. Alexandretta. 03. 13-19. Beirut. 03. 21.- 04. 21. Szmirna. 04. 21-23. Mytilene. 04. 24-26. Cavalla. 04. 30-án megérkezett Teodóba. 2 m hosszú távolságmérővel látták el, és megváltoztatták az üteparancsnoki állás külső borítását.

1911. 01. 10-től a Tartalék Hajóraj kötelékéhez tartozott. 03. 28-án a német császár üdvözlésére a Pola elé kifutott kötelék egyik tagja volt. Megnövelték a 90 cm-es fényszórók számát.

1913. 08. 4-én kimentette a Pola előtt elsüllyedt *L'Indipendente* olasz sóner személyzetét.

1914. 04. 28-án a 2. Divízióval a Cattarói-öbölbe indult. 04. 29-én befutott Teodóba. 08. 1-től beosztották a 3. Divízióba.

1915. 05. 24-én részt vett Ancona bombázásában.

1918. 02. 2-án kifutott Polából a 3. Divízióval a cattarói matrózlázadás leverésére. 02. 11-én visszatért Polába. 03. 19-én beosztották a Torpedó Flottillához. 05. 9-én kifutott Polából. 05. 13-án befutott Cattaróba. 05. 27-én kisebb tűzpárbaj Ostor előtt. 06. 13-án egy légitámadás során egy ember meghalt egy pedig megsebesült. 11. 1-én a Cattarói-öbölben tartózkodott.

1920-ban Franciaországnak ítélték, de azok eladták lebontásra Olaszországnak.

1921-ben az olaszok La Speziában lebontották.

ERZHERZOG FERDINAND MAX – Csatahajó (pre-dreadnought)

<u>Gerincfektetés:</u>	<u>Vízrebocsátás:</u>	<u>Szolgálatba állt:</u>
1902. 03. 09.	1905. 05. 21.	1907. 12. 31.